

(/)

 (/)

> Krig og terror - Militærvæsen - Den kolde krig ([https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig)

[terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig))

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Soldaterhjerte

← [Forrige artikel \(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/prins-jeans-bog-den-kongelige-livgarde-1658-2022\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/prins-jeans-bog-den-kongelige-livgarde-1658-2022)

Soldaterhjerte

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 199

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/soldaterhjerte)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/soldaterhjerte)

[krig/soldaterhjerte](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/soldaterhjerte)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/soldaterhjerte)

[vaben-den-kolde-krig/soldaterhjerte](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/soldaterhjerte)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/soldaterhjerte&title=)

[mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/soldaterhjerte&title=)

[militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/soldaterhjerte&title=](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/soldaterhjerte&title=))

Emil Arenholt Mosekjær

Soldaterhjerter. Tabuer, traumer og fællesskab – ved fronten og hjemme igen

Gads Forlag, 2023, 312 sider, 299,95 kr.

Af Bjarne S. Bendtsen

Fra parcelhuset i Hinnerup til Helman og – hjem igen? Det er den personlige ramme i journalist og tidligere udsendt til Afghanistan Emil Arenholt Mosekjærs bog 'Soldaterhjerter. Tabuer, traumer og fællesskab – ved fronten og hjemme igen', der udkom tidligere i år. For selv om undertitlens sidste led ikke følges af et spørgsmålstegn, så gennemses hele bogen af problematikken: kan man komme hjem igen fra krigen? Dermed er strukturen for soldatens møde med krigen måske rettere en hjemme-ude-ude-fortælling, hvilket det klart kan tyde på, hvis man dømmes ud fra mange af fortællingerne i bogen. Og det er vel også oplagt, at man ikke mere er den samme, når man har været gennem den ultimative manddomsprøve i kamp, har set kammerater blive såret eller dø, selv gjort ting, man aldrig kunne have forestillet sig at gøre, og måske dertil blevet mødt af en uforstående befolkning derhjemme og oplevet svigt fra de politiske magthavere, der sendte én afsted.

Mosekjær søger således at finde svar på nogle helt centrale spørgsmål for den enkelte soldat i forbindelse med den eksistentielt skelsættende erfaring med at gå i krig: Hvorfor bliver man soldat? Hvad gør oplevelserne derude ved én? Og hvordan kommer man rigtigt hjem igen? For kan man i det hele taget komme 'hjem' igen, når man har overskredet et af de største tabuer: at slå ihjel? Kan man undvære adrenalinrushet og følelsen af, at ens handlinger for alvor betyder noget? Mosekjær skriver flere steder i bogen om den kløft, som soldaten har krydset på vej til fronten, ind i et land de civile ikke kender til eller forstår, og hvorfra det er svært eller umuligt at vende tilbage. Bogen kredser dermed også om det særlige broderskab, som opstår mellem soldater, der har krydset kløften, flere gange med en reference til den berømte monolog i Shakespeares 'Henry V', hvor King Henry inden Slaget ved Agincourt taler til sine mænd og indskrifter dem i et helt særligt fællesskab, der vil blive husket til verdens ende: "We few, we happy few, we band of brothers". Eller med en anden betegnelse, som Mosekjær bruger i bogen: Kleos, som var grækernes betegnelse for hæder og ære gennem heltemod på slagmarken og at opnå berømmelse og udødelighed ad den vej.

Er det derfor, unge mænd, som det jo stadig primært er, vælger frivilligt at gå i krig? For at blive en del af dette udvalgte fællesskab? Opnå evig berømmelse? Er det af eventyrlyst, som er en anden velkendt forklaringsmodel, rastløshed eller en trang til at prøve sig selv af? Den ultimative manddomsprøve med ildåben, som den religiøst farvede betegnelse for denne initieringsproces lyder? Er det for at gøre en forskel, som er en ofte brugt begrundelse fra officiel side? For nogle soldater er det dog ikke et frivilligt valg at kæmpe, og så er der vel andre ting på spil, men vigtigheden af fællesskabsoplevelsen går igen på tværs af forskellige krige.

Bogen består primært af interviews – eller måske rettere samtaler – med veteraner fra forskellige lande og krige: amerikanske veteraner fra Vietnamkrigen og en fra Anden Verdenskrig; et par skotter, der bl.a. var udstationeret i Nordirland under The Troubles, og en af dem var med i Falklandskrigen; franske veteraner fra Anden Verdenskrig, Frankrigs krig i Indokina fra 1946 og frem til den gled over i Vietnamkrigen samt Den Algeriske Uafhængighedskrig; flere amerikanere fra krigen efter 2001 i Irak

og Afghanistan; ukrainere fra den igangværende krig i deres hjemland m.fl. – krige er der jo nok at tage af. Samtaler da forfatteren, der som nævnt har en fortid som soldat i Afghanistan, i høj grad selv byder ind med erfaringer fra sin egen tid ved fronten og i militæret som sådan.

Perspektivet på krigene og soldaternes erfaringer i dem er således set inde fra soldaterverdenen, nedefra-perspektivet, som det kaldes, hyppigt ganske ekskluderende for os, der ikke har disse kamperfaringer. Der er desuden hyppige sideblikke til klassiske krigshistoriske og krigslitterære værker som fx de to tyske yderpunkter i tilgangen til Første Verdenskrig: Erich Maria Remarques (anti)krigsroman 'Intet Nyt fra Vestfronten' (1929) og Ernst Jüngers krigsbegeistrede erindringsbog 'I Stålstormen' (1920), og helt tilbage til 'Iliaden', 'Odysseen' og det babyloniske helteepos 'Gilgamesh'. Det er interessante og kvalificerende paralleller til de samtaler, som Mosekjær har med de forskellige veteraner, og der er jo desværre en god pointe i disse blikke tilbage i krigslitteraturen, da det understreger, at krig til alle tider har været et integreret element i livet for mange mennesker og i de store fortællinger om menneskelivet.

Mosekjær giver, med den amerikanske Viet Vet John Musgraves ord, en god forklaring på, hvorfor soldater dehumaniserer fjenden med diverse skældsord, eksempelvis gooks for vietnameserne: så er det meget nemmere at slå dem ihjel. Man er nødt til at skille sig af med sin menneskelighed og ikke mindst medmenneskelighed over for fjenderne, når man er i krig. Det er jo ret oplagt. Og desuden ret oplagt at være opmærksom på, når politikere buldrer på krigstrommerne med netop den slags dehumaniserende beskrivelser af de kommende fjender. Her er vi i det yderst tabubelagte farvand, som Mosekjærs bog nævner som det første i undertitlen – og som der er rigtig god grund til at belyse nærmere: Soldater slår ihjel. Det er en del af stillingsbeskrivelsen. Med titlen på Lars R. Møllers bog fra 2010 om samme emne: 'Vi slår ihjel og lever med det'. Og Oberst Møller er naturligvis også med som en af bogens interviewpersoner.

Man kunne godt have ønsket sig et mere klassekritisk blik på soldaterlivet, så det ikke kun var krigere mod civile, som det gennem meget af bogen virker til at være – for godt nok er det vel et relativt uvæsentligt aspekt ved nutidens danske militær, som typisk bemannes af frivillige fra en form for dansk middelklasse som Mosekjær selv, men hvad med den amerikanske hær? Hvem kæmpede og faldt i amerikanske støvler i de seneste krige i Mellemøsten? Det var da vist heller ikke her, som i den klassiske Vietnamkritiske sang af Creedence Clearwater Revival, som citeres i bogen, sønner af senatorer og andre fra samfundets øverste lag. Hvad med den russiske hær, der for tiden kæmper i Ukraine? Er det oligarkernes sønner, der sendes gennem de forskellige kødhakkere ved fronten? Og jeg tænker sådan set ikke på de mere kulørte lejetropper, der rekrutterer blandt straffefanger m.v.

I stedet er der et par steder en kritik af militærets hierarki, der ganske meget ligner det såkaldte officershad, som fx optrådte i den tyske hær under Første Verdenskrig, og som kendes fra ganske meget af den krigskritiske litteratur – i bred forstand – fra bl.a. denne krig. Det, at nogle privilegerede officerer fjernt fra frontens virkelighed skalter og valter med soldaternes liv. Et af de bedste eksempler fra samme krig er Stanley Kubricks filmatisering af Humphrey Cobbs 'Paths of Glory' (1957) med Kirk Douglas i hovedrollen.

Og hvad med en mere kritisk vinkel på kvinders rolle i krigene? Mosekjær har tre kvinder med blandt de 18 interviewede veteraner, og han kommer omkring den udbredte mistillid til at have kvinder med på holdet ude i felten, som mange mandlige soldater har. Men i den sammenhæng kunne det vel ligge lige for at problematisere den maskuline kultur, som militæret rummer, hvis der skal ændres noget i den sammenhæng – der er vist rigeligt at tage fat på i forhold til sager om sexisme og overgreb selv i det danske forsvar. Noget af problemet findes dog også på hjemmefronten, og i den sammenhæng er særligt ukrainske Alina Viatkinas historie tankevækkende: Hun var med til demonstrationerne på Maidan-pladsen og blaffede derefter som 19-årig til fronten i Donbas for at tage sin tårn, som hun siger, hvilket hun gjorde som sygehjælper helt fremme i første linje. Men da hun vendte hjem fra krigen i 2015, blev hun mødt af foragt fra de civile: "Du er ikke andet end en forbandet feltmadras!" Samme historie findes i rigt mål i den belarusiske forfatter Svetlana Aleksijevitj's bog 'Krigen har ikke et kvindeligt ansigt' (1985), som Mosekjær inddrager som en parallel til Viatkinas oplevelse. Det er prisværdigt, at han nævner denne tragiske side af krigens væsen, men der kunne have været reflekteret mere over det – hvad siger det fx om det ukrainske samfund, at man stadig har sådan en opfattelse af

kvinder anno 2015? Hvordan harmonerer det med ønsket om EU-medlemskab? Nå, det er jo ikke det, der er bogens sigte, men man kunne dog alligevel godt have forventet, at der blev taget stilling til den slags spørgsmål.

Bogen er velskrevet og letlæst, men man får hen ad vejen nok af de hyppige referencer til soldaterne som krigere og deres aktiviteter som fx krigerlivet – hvorfor så ikke tage skridtet fuldt ud og bruge endnu mere arkaiske ord som at gå i ledning med sine hirdmænd? Og de seksualiserede og kønnede beskrivelser af at miste sin kampmødom, fjender som narrefisser og den slags bliver lidt trættende i længden. Det er vel ikke forfatterens hensigt at fastholde 'krigerne' og opfattelsen af dem i en drengerøvsverden – eller er det? Er det sådan, bogens omslagsillustration af en bunke legetøjssoldater i plastic – myresoldater, hedder de åbenbart – skal tolkes? En forlist drengedrøm? Men stadig en drøm for drenge, hvis man kan tillade sig at tolke leg med tinsoldater så gammeldags stereotyp som en drengeaktivitet. Nogle steder får den desuden vel meget med patoskanonen rent sprogligt, men det lægger bogens titel måske også op til: at det her drejer sig om soldaters følelser.

Genremæssigt er det sine steder lidt en blanding af bekendelseslitteratur fra de gode gamle 1970'ere, moderne selvhjælpsbog og debatindlæg. Hvis bogen skal opfattes som et indlæg i debatten om behandlingen af veteranerne i Danmark, så er det vel også tiden at råbe op lige nu, så der i de store bevillinger til forsvaret ikke kun sættes store midler af til kanoner og kugler og krudt, men også til at behandle de psykiske følger ved at blive sendt i krig, fx PTSD, som nogle af soldaterne har med hjem i bagagen.

Det er en spændende bog; men under læsningen af den føles det også lidt som en lukket fest kun for de særligt indbudte – eller måske rettere et gravøl for én, man ikke kender – og når dét er vinklen i mange af samtalerne og framingen af dem, hvorfor skal man så som uindbudt gå til festen eller gravøllet? Men det er vel omvendt en del af præmissen for bogen, der, med en formulering fra forlagets pressemeddelelse, ikke blot er et forsøg fra forfatterens side på at forstå sine egne oplevelser fra Afghanistan, men også hvorfor disse oplevelser skabte et bånd til andre soldater verden over, dvs. alle dem, han har interviewet og i andre sammenhænge talt med.

[Historie-online.dk, den 25. juli 2023]

← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/prins-jeans-bog-den-kongelige-livgarde-1658-2022>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

SVENSKEKRIGENE 1657-60

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33/svenskekrigene-1657-60>)

BLODIG JORD

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/blodig-jord>)
(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/faestningsbyen-fredericia>)